

Dobrý den dámy a pánové,

Je mi potěšením předstoupit před tak početné publikum. Byla jsem požádána, abych Vás zde řekla pár slov o tom, jak probíhá vymáhání pohledávek uživatelů knihovnamí.

Jelikož soudím v Praze, pak to, co vám budu říkat, může být mimo Prahu v některých směrech odlišné. Navíc i každý soudce má své postupy, své právní názory na jednotlivé právní instituty, takže i na jednom soudě mohou být rozdílné výstupy.

Markantní je to například **u osvobození od soudních poplatků**. Doporučuji vždy tuto žádost podat a vyčkat na rozhodnutí. U nás na soudě z velké části soudci osvobozují, přičemž přihlížejí právě k veřejně prospěšné činnosti –vzdělávací, osvětové činnosti knihoven, případně jenom proto, že odůvodnit zamítnutí žádosti je zdlouhavé ☺. Jsou ale soudci, kteří argumentují, že zákon o soudních poplatcích tuto skutečnost nezohledňuje a při této úvaze by o osvobození mohly žádat třeba i obce, Městské části, ve věcech, které se netýkají přenesené působnosti při výkonu státní správy.

Než podám žalobu musím si ujasnit, **kdo může žalovat, koho mám žalovat, jaké údaje k tomu potřebuji a také u jakého soudu mám žalovat**. Jako žalobce musí vystupovat vždy ten subjekt, který má právní subjektivitu, (knihovna je součástí vysoké školy, muzea, obce, zřízena zákonem, součástí větší knihovny jako pobočka apod.). U žalovaného fyzické osoby se uvádí jméno, příjmení a adresa, která je vám známa. Je vhodné uvádět datum narození, neboť to soudu umožňuje žalovaného dohledat v databázích. Naopak bych nedoporučovala uvádět rodné číslo. Ačkoliv je to v žalobách dost běžné, k identifikaci bohatě stačí datum narození a jméno a příjmení.

Žalobu je třeba podat k místně příslušnému soudu, který se řídí bydlištěm žalovaného. V řízení se může stát, že žalobu podáte k místně příslušnému soudu podle vám známého bydliště, ale v řízení se ukáže, právě třeba lustrací evidence obyvatel, že se žalovaný zdržuje na jiné adrese, kde si převezme žalobu. V takovém případě soud sám postoupí žalobu místně příslušnému soudu, o čemž soud rozhodne usnesením, které vám doručí. Poté již s vámi jedná soud, jemuž byla žaloba postoupena. Pro vás to znamená prodloužení řízení, případně nutnost dostavit se k jinému soudu.

Ještě bych se ráda zmínila o tom, koho žalovat v případě, **je-li uživatelem knihovny osoba mladší 18 let. Správné je žalovat nezletilého zastoupeného zákonným zástupcem**. Zastupovat může nezletilého kterýkoliv z rodičů. *Tímto zastoupením nezletilý neztrácí své postavení účastníka řízení a jeho zákonný zástupce (rodič) se z tohoto důvodu nestává účastníkem řízení*. Přestože knihovny sepisují různá prohlášení o tom, že dluhy za tyto čtenáře uhradí zákonný zástupce, pokud je neuhradí čtenář, obvykle tato prohlášení nesplňují požadavky kladené občanským zákoníkem na ručitelský závazek, převzetí dluhu či přistoupení k závazku. Je nezbytné, aby se jednalo o určitý závazek, který se přebírá, k němuž se přistupuje nebo za který se ručí. V době, kdy se nezletilá osoba přihlašuje za čtenáře knihovny, ještě žádný jeho závazek ke knihovně neexistuje. Pokud je žaloba podána přímo proti rodiči, obvykle je zamítnuta. Obdobně je nesprávné žalovat oba, tedy nezletilého a rodiče, protože ani společný závazek dítěti a rodiče prohlášením v přihlášce vzniknout nemůže, a žaloba by měla být proti rodiči zamítnuta.

Máme-li vyhotovenu žalobu a podánu u příslušného soudu, soudní oddělení zapíše žalobu podle pořadí některému ze soudců. Žaloba se soudci dostane do rukou obvykle v průběhu několika dnů. Vzhledem k tomu, že knihovny převážně žalují o zaplacení částky, a

ta obvykle nepřesahuje 10.000,- Kč, jedná se o tzv. bagatelní spor. To má vliv na průběh řízení, neboť proti rozsudku v takové věci nelze podat odvolání. Není-li problém s tím, že bychom např. nemohli ztotožnit žalovaného, případně z jiných důvodů mu řádně doručit, projednání takové žaloby trvá řádově pár týdnů.

Jakmile je rozhodnuto o soudních poplatcích, pak soud obvykle přistoupí k samotnému projednání a rozhodnutí věci, přičemž postupy jednotlivých soudců se liší.

Tento postup závisí jak na soudci samotném, jestli upřednostňuje jít s věcí do jednacích síní nebo rozhodnout tzv. „od stolu“, tak na postoji žalovaného, tedy zda je v řízení aktivní či nikoliv. Ve většině případů přitom žalovaní dělají tzv. mrtvého brouka.

Jednou z možností je vydání platebního rozkazu. Na některých soudech vydávají platební rozkazy vyšší soudní úředníci nebo asistenti soudců, u nás na soudech skoro žádné nemáme a soudci sami povětšinou PR nevydávají, neboť je malá úspěšnost, že nabudou právní moci. Pro právní moc je nezbytné, aby si žalovaný PR převzal osobně a současně nepodal odpor. Většina PR se ruší pro nedoručitelnost a stejně se musí nařídit jednání, akorát se to prodlouží. Já osobně vydává PR velmi málo.

Nevydal-li soudce PR nebo je PR zrušen, soudce nařídí jednání a u něj může buď věc projednat s dokazováním nebo vyhlásit rozsudek pro zmeškání, jestliže se žalobce dostaví, žalovaný nikoli a žalobce vydání takového rozsudku navrhne. V takovém řízení soud bere skutková tvrzení účastníků za nesporná a žalobě zpravidla zcela vyhoví.

Proti takovému rozhodnutí je však možné podat odvolání do 15 dnů od doručení písemného vyhotovení rozsudku. I když důvody pro odvolání jsou pouze omezené, pouze to že nebyly splněny zákonné předpoklady pro vydání rozsudku pro zmeškání, nelze odvolání vyloučit. Potom lze ještě podat návrh na zrušení rozsudku pro zmeškání z důvodu, že žalovaný se k nařízenému jednání nedostavil z omluvitelných důvodů.

K tomu jen takovou perličku, před pár dny mi kancelář předložila spis z roku 2001 s tím, že žalovaný podal odvolání do rozsudku pro zmeškání. Teprve v rámci exekučního řízení se žalovaný dozvěděl o vydaném rozsudku a namítá, že se v místě doručování předvolání k jednání v roce 2001 nezdržoval. Jeví se přitom jako pravděpodobné, že bude s odvoláním úspěšný.

Z mého pohledu proto jeví výhodnějším bagatelní spor projednat, a po provedeném dokazování rozhodnout rozsudkem, proti němuž nelze podat odvolání. Rozsudek nabude právní moci dnem doručení a nelze jej již žádným způsobem zvrátit. Takto lze rozhodnout po projednání věci v jednacích síních, ať již se strany dostaví či nikoliv nebo lze rozhodnout bez jednání, tedy od stolu. Předtím je však nutné se dotázat stran, zda s rozhodnutím jen na základě listinných důkazů souhlasí.

Vydáním rozsudku však anabáze za vymožením pohledávky nekončí, není-li totiž žalovaný kontaktní nebo prostě jen nechce ani po vydání rozsudku platit, pak nezbyvá nic jiného, než podat k soudu nebo k soudnímu exekutorovi návrh na výkon rozhodnutí či exekuci.

Skutečnost, že soudní praxe je značně nejednotná, je dána mimo jiné tím, že se jedná o bagatelní spory a není tedy možné odvolání a sjednocení právních názorů soudy vyšších stupňů.

Ještě k otázce promlčení pohledávek knihoven. Podle občanského zákoníku se promlčují majetková práva, tedy promlčí se nárok na zaplacení peněžité částky nikoli právo na vydání knihy. Promlčecí doba činí 3 roky a běží ode dne, kdy právo mohlo být vykonáno poprvé. K námitce promlčení soud přihlíží jen tehdy, jestliže ji dlužník uplatní. Splní-li svůj závazek čtenář poté, co se nárok proti němu promlčí, plnil po právu a přijetí takové částky je v souladu s právem, a nelze požadovat její vrácení, proto, že dlužník dodatečně zjistí, že plnil na promlčenou pohledávku. Promlčené právo nadále existuje, pouze se ztrácí možnost s úspěchem se jej domoci u soudu. Uvedené musíme odlišovat od tzv. prekluze. Někdy je v právním předpisech uvedeno, že právo po uplynutí nějakého časového úseku zaniká. Na zaniklý závazek plnit nelze, to by se jednalo o bezdůvodné obohacení.

Doporučuji žalovat i nezletilé čtenáře, neboť vydáním pravomocného rozhodnutí soudu se promlčecí doba mění a činí 10 let. Mezitím většina nezletilých čtenářů dosáhne zletilosti. Pohledávku pak lze snáz vymoci, ať již výkonem rozhodnutí nebo exekucí nebo budou-li, jako studenti, potřebovat služeb knihovny, jako podmínku k opětovnému poskytování služeb knihovnou.

Děkuji za pozornost.

JUDr. Lada Závíšková